

א"ס פאפ פראג פראג פראג

המלאכים הוא לפי השליחות שנשתלחו, לכך אם מלאך אחד עושה שתי שליחות היה מלאך אחד שני מלאכים, וכן בעצמו אם שני מלאכים עושים שליחות אחד יהיו שני מלאכים מלאך אחד, אחרי שעיקר המלאכים היא השליחות שלזה הם נבראים לעשות שליחות בוראם". והם דברים קילורין לעינים. הרי מבואר שכל עצמותו ומציאותו של המלאך אינו אלא השליחות שהוא נצטוו לעשות, וזולת שליחותו אין לו שום הווייה ומציאות כלל, וממילא פשוט, שבשעה שהמלאך עושה את שליחותו אי אפשר כלל שתהא לו איזו כונה זרה וצדדית בעשיית שליחותו שאינה מענין השליחות, שהרי אין אצלו שום ענין צדדי כלל ולא שום מציאות אחרת זולת השליחות. לא כן אצל האדם, שיש למציאותו צדדים רבים, ולכן כשהוא עושה מעשה זה יתכן שכוונת עשייתו היא לשם מטרה אחרת לגמרי, שהרי זולת המעשה שהוא עושה עכשיו יש לו שייכות גם לענינים ומעשים אחרים. ועל זה הזהירונו חכמינו ז"ל, כי הרב כשלומד תורה עם תלמידיו לא יהא לו שום כונה אחרת של איזו נגיעה כל שהיא, זולת עצם רצונו וכוונתו ללמד תורת אמת לתלמידיו, וכשהוא מורה הוראה בהלכה אסור שתהא לו בהוראתו כונה זרה כל שהיא, ותהא כל מגמתו רק להורות את אמיתת ההלכה כרצון נותן התורה ית"ש, והיינו כמלאך שאין אצלו שום מציאות אחרת זולת עשיית שליחותו. וזה שאמרו אם הרב דומה למלאך תורה יבקשו מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו, כי אם הרב אינו כבחירת מלאך, אלא שהוא חושב מחשבות צדדיות בשעת הוראתו ולימודו, הרי זה מחשבת פגול הפוסלת את הוראתו ואסור לבקש תורה מפיו.

ומה שמצינו פעמים רבות שבית שמאי מחמירין ובית הלל מקילין, לאו משום שבית שמאי רצו בכונה תחילה להחמיר ובית הלל התכוונו להקל, כי בין בית שמאי ובין בית הלל לא היתה להם שום כונה אחרת בבואם לפסוק ולברר הלכה כי אם לדעת ולהורות את רצון הש"ת נותן התורה, ולא היה להם שום נפקא מינה אם ההלכה יוצאת לקולא או לחומרא, וכל מגמתם לא היתה אלא לדעת ולהבהיר את אמיתות ההלכה בלי שום משא פנים ובלי שום רצון עצמי לכאן או לכאן. ובאמת הלא מצינו הלכות רבות שבית הלל מחמירין ובית שמאי מקילין, וכמבואר במסכת עדיות (פרק ד' וה'). ובירושלמי שבת (פ"ז ה"ב) אמרו, עשרים וארבע דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. ומה שקבעו הלכה כבית הלל אין זה משום שהם הקילו ברוב פעמים - כי באמת אין שום עדיפות בפסק להקל כמו שאין שום גריעותא בפסק לחומרא כי החובה היא לפסוק את ההלכה כפי שהיא האמת - אלא הטעם מבואר בש"ס (עירובין יג ב) שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותינו והללו אומרים הלכה כמותנו, יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלקים חיים הן, והלכה כבית הלל, וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלקים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן, מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהם ודברי בית שמאי ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהם עכ"ד. הנה לא אמרו שקבעו הלכה כבית הלל משום שהם מקילין, אלא משום שנוחין ועלובין היו. ובאמת אף בהלכות בהן בית הלל מחמירין, גם באלו הלכה כמותם.

ומה שאמרו חז"ל (ביצה ב ב) כח דהתירא עדיף אין הכונה שיש להעדיף לפסוק הלכה כמאן דמיקל, וכאשר נתלים במימרא זו קלי הדעת, ברם הכונה מבוארת ברש"י שם וז"ל "טוב לו להשמיענו כח דברי המתיר שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כח האוסרים אינה ראייה שהכל יכולין להחמיר ואפילו בדבר המותר". והיינו דכיון שדרכו של התנא להשמיענו את החידוש הגדול ביותר, לכן דרכו להשמיע את דעתו של המתיר כי בהיתר יש חידוש יותר שהרי צריך להביא ראייה לדבריו אבל איסורא יכול אדם להחמיר עליו בלא טעם, וכמו שכתבו תוס' שם. וכעין זה מבואר בש"ס כתובות (ז א) ומי איכא הוראה לאיסור, ופירש"י "ומי קרי איסור הוראה, משום דכל אדם רשאי להחמיר, והאוסר אין זה סמיכת דברים שאפילו מן הספק שאין ההלכה ברורה לו הוא בא ואוסר, אבל המתיר סומך על שמועתו או על סברת חכמתו והיא הוראה". ובאמת אמרינן לפעמים דכחא דאיסורא עדיף, וכמבואר בתוס' (עבודה זרה מא. סוד"ה אמר שמואל) דהכי שיש טעם גדול להתיר אמרינן דכחא דאיסורא עדיף עיי"ש. וכן מבואר ברשב"ם (פסחים קב. ד"ה להודיעך) וכן ברשב"ם (בבא בתרא צז א, ד"ה להודיעך) דהיכא דיש סברא להתיר איכא חידוש טפי בדעת האוסר ובה"ג כחא דאיסורא עדיף עיי"ש. והיינו משום דבהני יש חידוש יותר בדברי האוסר. ומעולם לא עלתה על הדעת שיש עדיפות לפסוק הלכה כמאן דמיקל משום שהוא מיקל.

האמנם מצינו בעגונא דאיתתא שהתאמצו רבותינו למצוא היתירא (עיי' בזה בתשובות המבי"ט ח"א סימן שכ"ו ובתשו' הרדב"ז ח"א סימן רנ"ח בשם תשובות הרא"ש ובשאר פוסקים) וכן לטהר אשה לבעלה (עיי' בתשובת נודע ביהודא מהדורא קמא יורה דעה סימן מ"ו) - הנה ודאי שכך היתה דרכם של רבותינו מאז ומעולם לשקוד על תקנתן של בנות ישראל להוציא ממסגר נפשה, וכמו שכתב בשו"ת הב"ח שהמתיר אשה מעיגון הרי זה כבונה חורבה אחת מחורבות ירושלים עיי"ש, וכל ספריהם של רבותינו מלאים מזה - ברם לא עלתה על דעת אדם מעולם לפרוץ גדרי ההוראה ולגבב מילין על גבי מילין מתוך קלות דעת וגסות רוח והתפארות לפני עמי הארץ, אלא שרבותינו חתרו והתאמצו להעמיק חקר ביגיעה עצומה במקורות תורתנו הקדושה לבדוק ולראות אם נמצא פתח להקל בדרך האמת, וכל הוראתם היתה מתוך חרדה גדולה לבל יכשלו בדבר הלכה, ברנת ובזיע ובמורא, ובכל ענין חמור שלחו את דבריהם לחבריהם ורבותיהם גדולי ישראל, ובטלו דעתם נגד דעת הרבים. /ועל דרך זה מצינו בהקדמת ס' גלוי דעת להגאון מהרש"ם זצ"ל שנצטוו מפה קדוש למצוא פתח להקל בטריפות. וטעמו ונמוקו עמו לרוב צדקתו וחסידותו (היתה מפורסמת כונתו לשם שמים). ועיי' בהקדמת ס' דרכי תשובה ליו"ד. ועיי' עירובין (מו א) הלכה כדברי המיקל בעירוב ובאבל, ובתוס' שם. וזה כאחד מכללי ההוראה דבהני תרתי הלכה כהמיקל. ועיי' צ"ח ביצה (ד ב) שהעיר בדברבנן כחא דאיסורא עדיף, ועיי' שו"ת זקני כתב סופר (או"ח סי' ס"ג). ועיי' הקדמת שו"ת מנחת יצחק (ח"א) ובס' גליוני הש"ס ביצה (ב ב) ואכמ"ל. ועל אחת כמה וכמה שלא התנאו להודיע קבל עם את גודל כחם בהוראה שבידם להתיר ולבאר כל חמירא. והלא העט להעתיק מלשונות רבותינו הפוסקים ז"ל להוכיח עד כמה חרדו ויראו לנפשותם בבואם לפסוק את הדין בענינים חמורים. לא כן אלו המגיסים לבם בהוראה ומפרסמים בפומבי באזני ולעיני פריצי העם ובוזי התורה, לאמור, קבלוני קבלוני לאלוף לראשיכם, כי לא אכביד עולי עליכם רחמיהם יחירוהו בדרהם ועל הנה רבו דמאי אהנו לו ורינוש ולי מרנוחיה להלי טולח להארילח ההל והל וחורר

דלא מעלי לי' אסור, או דילמא כיון דליכא לעלווי כו', ולא איפשיטא. והרמב"ם פ"א מה"ת ה"ז פסק דאף לכתחלה מותר למכור ביהכ"נ לקנות בדמיה אחרת. והוא נגד הגמ'. ועיין מג"א סי' קנ"ג סק"ד לחלק בין ס"ת לביהכ"נ ע"ש. ולהוסיף ולהטעים י"ל בזה, דדוקא ס"ת שקדושתה דאורייתא, נקטו לחומרא בהך בעיא דלא איפשוט. מה שאין כן ביהכ"נ קדושתו אינו אלא מדרבנן, אם כן אפילו אם נימא דגם בביהכ"נ מיבעי' ולא איפשוט, הוי ספק דרבנן ולקולא. אף שלכאורה אי אפשר לומר שיהא מותר לכתחלה למכור ביהכ"נ לקנות אחרת, דהא אין עושין ספק דרבנן בידיהם לכתחלה. כמש"כ המהרי"ט בשניות בקונטרס הספיקות. ועיין מג"א סי' תס"ז סק"ב ובפמ"ג בא"א שם, דאין עושין ספק דרבנן בידיהם. ועיין ר"ן סוף פסחים, לענין ספירה בספק חשיכה שאין זה נכון שיכניס עצמו בספק לכתחלה. וכן כתב בשמו הט"ז א"ח סי' תפ"ט סק"ה, וע"ש בפמ"ג, ובמג"א א"ח סי' י' סק"א דאסור לעשות ספק דרבנן בידיהם. ועיין בהה"מ פ"ו מהל' עירובין ה"ג. ועיין פמ"ג א"ח סי' שצ"ז מ"ז סק"ה. ובפמ"ג א"ח סי' תרפ"ז, לענין לקרות המגילה ביה"ש, לכתחלה אין לעשות ספק דרבנן. ולפמיש"כ הט"ז י"ל. ועיין שר"ת "מלחמות אר"י שנדפסו עם המשניות עדיות (עם פי' תוס' משאנץ) העיר ממגילה ה' ע"ב שרבי נטע נטיעה בפורים כו' לרבי פשיטא לי' כו'. והקשה, אפילו אם מספקא לי', ספק דרבנן להקל. אלא על כרחך דלכתחלה לא אמרינן ספק דרבנן להקל, ע"ש כמה תשובות [ויל' דהוי דברי קבלה]. ועיין שר"ת נו"ב מהד"ק חיר"ד סי' מ"ג כתב באד"ה: ולפי"ז גם קו', דלפי"ד הפ"ח בכללי ס"ס, דלא עבדינן ס"ס בידיהם. וא"כ הוא הדין באיסור דרבנן לא עבדינן ספק בידיהם ע"ש. ופלא שלא הביא מכל הנזכר לעיל. ועיין בשו"ת חתם סופר חיר"ד סי' קנ"ח העיר על הנו"ב שהפ"ח לא חידש כן מלבו רק מהמהרי"ט ע"ש. ובמחילת כבודו לא ראה גם הוא כל הנ"ל. ועיין עוד בפמ"ג במחודשים דיני ס"ס סי' ק"י אות ז' דהוה כמבטל איסור ע"ש. וכן כתב החתם סופר סי' קנ"ח הנ"ל. אם כן האיך מותר למוכרו לכתחלה משום דהוי ספק דרבנן ולהקל. אמנם י"ל דשאני התם, כיון דהוי תרי דרבנן קדושת ביהכ"נ דרבנן, וגם הא דמעלין בקודש ולא מורדין אינו אלא דרבנן להפמ"ג הנ"ל, שפיר דמי למוכרו לכתחלה. וכמש"כ הנו"ב מהד"ת חיר"ד סי' קצ"ג, לענין למכור תרי דרבנן לעכ"ם עיישה"ה. ועיין עוד בפמ"ג סי' שמ"ג א"א סק"ב, לענין טהרה בלועה. וכתב, דאפשר תרתי לטיבותא עושין ע"ש. והכא נמי י"ל כעין זה, כי הוי תרי דרבנן, ולכן מותר לכתחלה. אמנם אם נימא כן יקשה דברי הרמב"ם אהדדי, דלעיל בריש דברי כתבתי בדעת הרמב"ם לפטור ביהכ"נ ממזוזה משום שהוא קודש, ועל כרחך שהיא דאורייתא, כנזכר לעיל. וכן כתב בס' יד שאלו סי' רפ"ו סק"ו בדעת הרמב"ם כן. וכאן לפי דברינו יסבור הרמב"ם כהר"ן.

(ט) ובזה הערות על השו"ת חסד לאברהם חא"ח סי' י"ד כתב ג"כ ליישב דברי הרמב"ם בה"ת הנ"ל, ודקדק בלשון האיבעיא למכור ישן לקנות חדש. א"כ הרי יש כאן עליו מהראשון במה שהשנית מהודרת יותר, דמקיים בזה מצות זה אלי ואנוהו, שדרשו התנאה לפניו במצות. ועיין ברש"י ותוס' ר"פ לולב הגזול. וכה"ג שפיר יש לנו לחשוב לעילוי, כמנחות צ"ט כו', ועל כרחך דמזה ראי' למש"כ בשו"ת ש"א דמצות זה אלי ואנוהו, אינו אלא אסמכתא, ולכן לא חשיב עליו נגד מצוה דאורייתא, מה שאין כן ביהכ"נ דאינו אלא קדושה דרבנן, מקיים בזה מצות התנאה לפניו במצות ולכן מותר בביהכ"נ ע"ש. ולפי מה שכתבתי אי אפשר לומר בדעת הרמב"ם שקדושת ביהכ"נ דרבנן כנזכר לעיל. [ומה שכתב, שמזה ראי' להש"א דזה אלי ואנוהו דרבנן. עיין במהרש"א שבת ק"ד ע"ב על התוס' ד"ה א"ר חסדא, דכתב להדיא, דמשום זה אלי ואנוהו לא מסתבר לפסול מדאורייתא. ומש"כ עוד החסד לאברהם בהא דנקטה המשנה ר"פ בני העיר כל סדר המעלות לענין דיעבד שמכרו דבר קדושה שמעלין ולא מורדין, ואשמועינן בזה כח דאיסורא דלקדושה קלה אף דיעבד אסור להוריד. והא אמרינן בכמה דוכתי כח דהיתירא עדיף, וא"כ ה"ל למינקט הדין לענין לכתחלה לאשמועינן דמקלה לחמורה אפילו לכתחלה, ומזה נראה דהא דאמרינן כח דהיתירא עדיף, היינו באיסור דאורייתא, אבל באיסור דרבנן דספיקו לקולא אדרבה כח דאיסורא עדיף, דמספק כל אחד יכול להתיר ולכן עדיף כח האוסר. ולהכי במשנה הואיל ותחלת סדר המעלות הם רחוב וביהכ"נ שאין קדושתן אלא להתפלל שעיקרה מדברי סופרים, כח דאיסורא עדיף לאשמועינן דאף שכבר מכרו ביהכ"נ לא יקחו רחוב דלא ניתי להתיר מספק, ולכן מסיים בכולן לשון דיעבד. וסיים שקדושת ביהמ"ד הוא ללמוד בתוכה שהיא דאורייתא, ומספק ג"כ נחמיר כדן ספק דאורייתא לחומרא. ע"ש באריכות. והנה מלבד שנעלם ממנו במח"כ הפמ"ג הנ"ל, שכל הדין דאין מורדין מקדושה חמורה לקלה, אינו אלא דרבנן. ואם כן אפילו לענין ביהמ"ד ה"ל למינקט לשון דיעבד. ונסתרים כל דבריו שם. אף מש"כ בדברבנן כח דאיסורא עדיף, הנה כי כן חידש גם הצ"ח ריש ביצה. אמנם הדבר תמוה מכמה מקומות. בברכות ס' ע"א גבי קנה וחזר וקנה אמרינן כח דהיתירא עדיף. וברכות אינו אלא דרבנן. בעירובין ע"ד ע"ב גם כן מדרבנן, ותוס' שם מ"ה ע"ב ד"ה להודיען. וחגיגה כ"ב בתוס' ד"ה מה איכא. ותוס' מ"ק ב' ע"ב ד"ה כוחו דר"מ. ותוס' מ"ק י"ט ע"א ד"ה ר' יוסי. ותוס' חגיגה י"ח ד"ה חוש"מ. ותוס' ע"ז כ"ב ע"א דמלאכת חוה"מ מדרבנן. ותוס' ברכות ט"ו ד"ה להודיען. לפי"ד התוס' ב"ק פ"ז ע"א ד"ה וכן ה' ר"י. דלר"י ק"ש מדרבנן. ועיין עוד נדה ג"ט ע"ב. ולפי מה שכתבתי לעיל דאין עושין ספק דרבנן לכתחלה, יש לדחות באיזהו מקומן. ועיקר דברי הפמ"ג בסי' קנ"ג, דמהא דפסחים כ"ו, ר"ד מתיר לכהן הדיוט. מוכח דאין מורדין מקדושה חמורה לקלה. פלא, ובוש אני לומר שתקפה עליו משנתו. דהא ביזמא י"ב ע"ב ר' דוסא אומר בגדי כהן גדול ביום הכיפורים כשרין לכהן הדיוט. רבי אומר שתי תשובות בדבר כו' ועוד בגדים שנשתמשה בהן קדושה חמורה תשמש בהן קדושה קלה. הרי שהיא תשובת רבי על ר"ד. ומוכח שהיא דאורייתא, דהא אקרא קאי. ועיין בש"ע א"ח סי' כ"ה סעי' א' ובט"ז סק"א ובפמ"ג במ"ז שם, ובלבושי שרד ודו"ק. ומצאתי בפמ"ג א"ח סי' מ"ב במ"ז, כתב להדיא שהיא דאורייתא. וכתב, וכן מסתבר, ודבריו ז"ל סיתראי נינהו. ועיין שר"ת נטע שעשועים סי' כ"ה משמע שהיא ד"ת. אמנם אכתי יש להעיר מהא דברכות כ"ח ע"א לענין ר"ג: גמירי מעלין בקודש ולא מורדין. ותמה הגאון ר"י ברלין ז"ל ב"גליון הש"ס" ברכות שם לענין מעלין בקודש כו', הא במנחות צ"ט ע"א מפיק לה מקרא. וצ"ע לשון "גמירי" יעו"ש. ולהפמ"ג נחא. ועיין שר"ת חר"י סי' קצ"ב אות ל"ב ל"ד ל"ו ד"גמירי" לאו הלכה למשה מסיני ע"ש. ועיין מל"מ פ"ז מהל' בית הבחירה ה"ו. ועיין תפארת ישראל על משניות יומא פ"ב אות י"ב, ש"ל מדרבנן. ומצאתי במד"ר קהלת פ"א, עה"פ: תן חלק לשבעה. במעשה

נח יהיה התורה, ודוקא חס חמר נו משום עליו. אך החסו' צ"ק ב' ע"א ד"ה ולר"א, כתבו ג"כ בתחילה כמו שכתבו צפרק

דמלאכה, או משום לאו דלא תעברו אש וכו' ג"כ חייב, דמוזהר מזה מחמת הלאו הזה ג"כ לפי מה דפסקינן בעצרה לחלק יראה עיין ר"מ כאלן פ"ו ה"א, ח"כ

כלל גדול, דוקא אם התרו משום מלאכה אחרת נראה כמלעיג וכו', אך כתבו עוד תירוצ' דזה דמשני הש"ס שס הך דהוי צמסקן וכו', ולריך להתרות התולדה בשם האב, וכן כתבו פרק הזורק ג"ו ע"ב ד"ה ולר"א, ח"כ משמע לדרך להתרות משום אחר מלאכה, וכן התולדה בשם האב, ואם התרו צו סתם דהוא מלאכה ואסור בשבת לא מהני, ואפילו התרו משום התולדה לא מהני, וז"ע דהו' עיין ר"מ פ"י ב' מסנהדרין ה"ב כתב דהתראה היא להתרות צו שהיא עבירה ושחייבים עליה מיתת בית דין או מלקות, ולא כתב אפילו התראה מאיזה לאו.

והרמב"ן זכרונו לברכה בבהשגותיו לשורש

הזהיר הכתוב צוה הלאו ממלאכה בעצרה, אלא אפילו לפי מה שמנה הר"מ [ספר המצוות ל"ח ש"כ"ג] דהוא לאו שלא לענוש בשבת, מ"מ גוף העצרה נמי בכלל, עיין יצמות' ו' ע"ב, ח"כ אם התרו צו משום לאו זה, גם כן מהני, כן נראה לענ"ד פשוט.

[ג] ויהנה כלל התורה אם עובר עבירה כמה פעמים משם אחד, עונן

אכל חלב או דס כמה פעמים בהעלם אחד, אינו חייב אלא חטאת אחת, אבל כאלן אף שאלו ה"ט מלאכות הן כולן משם אחד מלאו דלא תעשה כל מלאכה, מ"מ אם עשה ה"ט מלאכות בהעלם אחד, חייב ל"ט חטאות כאלו הן משני שמות. ודוקא בזמן שבת ושגגת מלאכות, אבל בשגגת שבת אינו חייב אלא אחת, ובהעלם זה וזה ג"כ אינו חייב אלא חטאת אחת. וכל זה ילפינן מקרא בשבת פרק כלל גדול ע' ע"א ובכריתות ג' ע"א, ומבוארים דינים אלו בר"מ פ"ו משגגות [הל' ב' ד-ד]. דהתורה ריבצה כאלן דיח חילוק מלאכות לשבת כאלו היו שני שמות. אך כאלן תולדה דליה, או עושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת, אינו חייב אלא אחת. וכן אם עושה מלאכה שנתוסף הרבה מלאכות, כגון עושה חצית עיין שבת פרק כלל גדול ע"ד ע"ב, דחייב חטאות הרבה כמנין המלאכות. עיין בהל' שבת [פ"ו הל' ז' ט'ו] והל' שגגות [פ"ו הל' ה' ט'ז].

י"ד] יתפוש עליו הרבה בפירושו זה, ואמר פי לאו זה של מחמר אינו אלא בהולך אחר בהמתו הטעונה משאוי אבל האדם לא יעשה שום מעשה בידי, ולכן לא יבא עליו לעולם לא מלקות ולא מיתה, וכדקיימא לן [סנהדרין דף ס"ג ע"ב] כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, וכמו שדרשו זכרונם לברכה [שבת דף קנ"ד ע"ב], אתה וגו' ובהמתך, ליכתוב קרא לא תעשה כל מלאכה ובהמתך, אתה למה לי, הוא ניהו דכי עביד מלאכה מיחייב. אבל על מלאכת בהמתו לא מיחייב אלא שמוזהר עליה בלאו כמו במלאכת בנו הקטן ועבדו הכנעני, אבל במלאכת עצמו ממש בזה לא היה צריך לומר שחייב, שהרי עונשו מפורש כל העושה בו מלאכה יומת [שמות ל"ד, ב'] ומה שאמרו בגמרא [שם] בלאו דמחמר שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, פירושו לפי דעת הרמב"ן זכרונו לברכה כי מפני שהוא כולל שאר מלאכות גם כן שהם באזהרת מיתת בית דין, אף על גב דבמחמר ודאי אין בו אלא לאו גרידא דאפילו מלקות נמי אין בו, אף על פי כן נקרא הלאו הזה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין מפני אותן דברים שהוא כולל שיש בהן מיתת בית דין. וכעין זה אמרו זכרונם לברכה בראשון של עירובין [דף י"ז ע"ב] בלאו דאל יצא איש ממקומו [שמות ט"ז, כ"ט]. דכיון שהוא כולל אף מוציא מרשות לרשות וכדרשה שדרשו בו אל יוציא, דהוי ליה מעתה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין במקצת ענינו. וכיון שכך אית לן למימר בזה בכל עניניו שאין לוקין עליו. ועל הדרך הזה בעצמו נפרש בלאו דמחמר בכאן.

[ד] ויהנה במלאכות הללו, יש מהן שאין צריך שיעור כגון החורש והמזעיר וכדומה דהוי בכל שהו, ויש מהן שאין צריך שיעור, עיין ש"ס ור"מ הל' שבת באריכות כל דין. ונאמרו מלאכות שאריכים שיעור, אם חלי שיעור אסור מן התורה ככל האיסורים, דעת החכם ז"ל סי' פ"ו דאינו אסור מן התורה, ודוקא באיסורי אכילה חלי שיעור אסור מן התורה מחמת הריבוי [יומא ע"ד ע"א] לכל חלב [ויקרא ז', כ"ג], וטעמא דהוי לאסורפי לחוד לא מהני, ע"ש. ועיין במשנה למתן פח"י משנת ה"א הביא מפורש מרש"י שבת ע"ד ע"א ד"ה וזי (השני), שנת בשבת אסור חלי שיעור מן התורה, ובמגיה שם מציא דברי החכם ז"ל ומשיג עליו. ועיין פרי מגדים בפתיחה להל' שבת ד"ה והוי יודע דכל וכו' ואלוהיך, והדברים עתיקין.

משרשי מצוה זו שנהיה פנויים מעסקינו לכבוד היום, לקבוע בנפשותינו אמונת חדוש העולם שהיא חבל המושכת כל יסודי הדת. ונזכור ביום אחד בכל שבוע ושבוע שהעולם נברא בששה ימים חלוקים ובשביעי לא נברא דבר, ובכל יום ויום נבראו ענינים חלוקים להורות על הרצון הפשוט, שלא כדעת

[ה] ויהנה דין זה דחילוק מלאכות נפקא לן [שבת ע' ע"א] מקרא, ואי לאו קרא היו כל ה"ט מלאכות משם אחד בכלל מלאכה ולא היה חייב אלא אחת, כאוכל חלב וחלב וכדומה. והנה הלימוד הוא רק על שגגת מלאכות, אבל זדון מלאכות ושגגת שבת אינו חייב אלא אחת, כי הוי משם אחד. ולפי זה נראה לי, לפי מה דקיימא לן בצמיעה [ט"ו ע"ב] ור"מ פ"ד ממאכלות אסורות [הל' ט"ז-ט"ז] דאם אכל משני מינים מאכלות אסורות והס כללים בשם אחד, כגון נבלת שור ונבלת צי וכדומה, ואכל מכל אחד חלי שיעור,

ג. הר"י רוב כ"י. ד. עיין סוף מצוה כ"ד. ה. דברים, קצת כ"י. דזה אסור וחיובין עליו די, ובפרט אם הוא מזכיר לו בפירוש הלאו, וכל המלאכות בשבת הם מלאו הזה, למה לא יחייב. וגם ז"ע שלא כתבו גם כאלן כמו בשבת פרק כלל גדול וב"ק ה"ל, דהפשט דאם התרו צו משום מלאכה אחרת אין זו התראה, ולא הביאו דבריהם כלל, וז"ע.

(א) בשרות ר"ב אשכנזי סימן מ"א חילק בין הוצאה דהיא מלאכה גרושה ובעי להתרות משום האב ובין שאר המלאכות דלא בעינן (מנחת סולת).

(ב) בענין במאי מתרינן עיין עוד בירושלמי סנהדרין פ"ה ה"א וז"ל דאורו מחלל שבת אמרו לו הוי יודע שהוא שבת והתורה אמרה מחלליה מות יומת וכו' (חמדת ישראל). ובספרי שלח פיסקא ק"י ג' לגבי מקושש איתא מגיד שהתרו בו מעין מלאכתו (מנחת סולת).

(ד) ע"ע הללן מלאכת לש אות ב' ועושה שני בתי גירין. — ובנידון יש אריכות בראשונים ובתחומים עיני העולם ע"ד חלי שיעור חלי שיעור חלי שיעור